

Taraxacum plumbeum

Blymaskros

Klass: Magnoliopsida (tvåhjärtbladiga blomväxter), **Ordning:** Asterales (asterordningen), **Familj:** Asteraceae (korgblommiga), **Släkte:** *Taraxacum* (maskrosor), **Art:** *Taraxacum plumbeum* - blymaskros Dahlst. **Synonymer:**

Kännetecken

Blymaskros hör till sandmaskrosorna *Taraxacum* sect. *Erythrosperma*. Arten känns igen på de efter torkning blysvarta holkarna², vilka gett arten sitt svenska och vetenskapliga namn. Det finns dock andra arter med mörka holkar. Korgarna är 3-4 cm breda, blommorna har pollen och ytterholkfjällen är smala, äggrunt lansettlika och snett uppåtriktade. Bladen har relativt få, ofta nedåt kloböjda flikar, vilka på många blad är alternerande, dvs. de sitter inte mitt för varandra (Dahlstedt 1911, 1921, Doll 1973). Blymaskrosen har vissa likheter med parnassmaskros *T. parnassicum*, särskilt till bladformen, och med fransmaskros *T. marginatum*, sett till holk och holkfjäll. Dessa båda arter saknar emellertid pollen.

Utbredning och status

Blymaskros är i Sverige mycket sällsynt och är bara funnen på ett tiotal platser i Visby på Gotland och på en lokal i Blekinge. Arten tycks ha minskat kraftigt och idag finns den eventuellt kvar i Visby, där den senast hittades i en vägkant 1996. Det finns också en gammal lokal i Blekinge, på Vämö i Karlskrona, där den återupptäcktes 2005 i en grusig vägkant. Därefter har stora delar av området asfalterats. Trots exploateringen återfanns arten nära den ursprungliga växtplatsen vid ett besök 2010. I Norden i övrigt är den funnen i Finland, och på den europeiska kontinenten i Tyskland, Schweiz, Österrike, Italien samt i Moravia i Tjeckien (Soest 1996, Vasut 2003). Arten är inte känd utanför Europa.

Ekologi

Blymaskros uppträder i Sverige främst i vägkanter, tidigare på banvallar på Gotland och på grusiga ruderatmarker. En insamling är gjord på alvarmark och, vid Gnisvärd på Gotland, i djup, kalkrik sand nära havet. Den har troligen kommit till Gotland via ballast (Dahlstedt 1921). I Tyskland växer den på sanddynor och i Schweiz längs vägar i högaltin terräng (Doll 1973).

Hot

Blymaskrosen är idag så sällsynt och uppträder i så få exemplar att den riskerar att försvinna genom slumpfaktorer och exploatering. Växtplatserna finns i urbana miljöer som ständigt utsätts för förändringar och samtidigt är mycket svåra att skydda.

Åtgärder

Arten bör eftersökas ytterligare på tidigare kända lokaler, främst utanför Visby samt på dess lokal i Karlskrona. Där arten påträffas bör kontakt tas med markägaren och en diskussion om hur arten ska bevaras bör föras. Goda exempel av sådana åtgärder finns för fetmaskros *T. obtusilobum* i Göteborg och habomaskros *T. excellens* i Habo i Västergötland. Därefter bör blymaskrosens utveckling på lokalerna följas upp. Spridning av frön på lämpliga lokaler bör övervägas.

Övrigt

Blymaskros är svår för icke-specialister att känna igen, varför arten kan vara förbisedd. Växten är dessutom möjlig att artbestämma endast under blomningstiden i maj. En art, *T. franconicum*, beskriven från Bayern (Sahlin 1984), har visat sig vara samma art.

Litteratur

- Dahlstedt, H. 1911. Nya östsvenska Taraxaca. *Arkiv för Botanik* 10(6): 1-36.
- Dahlstedt, H. 1921. De svenska arterna av släktet *Taraxacum*. I. *Erythrosperma* II *Obliqua*. *Acta Florae Suecicae*, Bd 1. [sid. 135-137, *T. plumbeum*]
- Doll, R. 1973. Revision der sect. *Erythrosperma* Dahlst. emend. Lindb.f. der Gattung *Taraxacum* Zinn. *Feddes Repertorium* Bd 84, h. 1-2, s. 1-180. Berlin.
- Fröberg, L. 2006. *Blekinges flora*. SBF-förlaget, Uppsala.
- Sahlin, C.-I. 1984. Zur *Taraxacum*-Flora Bayerns. *Berichte der Bayerischen Botanischen Gesellschaft* 55: 49-57.
- Soest, J.L. van. 1996. A catalogue of *Taraxacum* sect. *Erythrosperma* Dahlst. emend. Lindb.f. Leiden.
- Vasut, R.J. 2003. *Taraxacum* sect. *Erythrosperma* in Moravia (Czech Republic): Taxonomic notes and the distribution of previously described species. *Preslia* 75: 311-338.

Författare

Hans Rydberg 2014. © ArtDatabanken, SLU 2015.